

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration
og Sociale Forhold
Holmens Kanal 22
1060 København K

København, den

22. august 2014

Journalnummer:

2014-0017-42365

Der henvises til jeres j.nr. 2014-5059

Adoptionsnævnet har modtaget Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold høring over ”Helhedsanalyse af det danske adoptionssystem – de strukturelle rammer og tilsynet”.

Generelt om grundlaget for nævnets høringsvar:

Det fremgår af analysen, at hensigten hermed er,

”- med afsæt i hensynet til børnene - at belyse et bredt spektrum af elementer med henblik på at skabe afsættet for drøftelser af det danske adoptionsformidlingssystem med særligt fokus på international fremmedadoption..” og

”... det omhandler først og fremmest tilrettelæggelsen af selve adoptionsformidlingen og tilsynet hermed. Det omhandler også en belysning af måden, adoptanter udvælges på, og af hvordan det sikres, at de bedst muligt kan rumme og imødekomme barnets behov.”

Adoptionsnævnet har særligt forholdt sig til rapportens relativt korte oplæg til ændret struktur for Adoptionsnævnet og dets opgavevaretagelse på grund af risikoen for tab af viden og kvalitet. Høringsvaret er afgivet på baggrund af de faglige kompetencer, nævnet besidder, herunder den adoptionsfaglige fagkundskab og erfaring, der ligger i nævnet, og som nævnet finder særdeles nødvendig at værne om, uanset hvilken struktur, der fremover vælges for adoptionsformidlingen.

Nævnet bemærker, at vi finder det aktuelle grundlag i analysen på dette punkt meget sparsomt i forhold til afgivelse af faglige input, herunder er særligt den manglende konkretisering af den fremtidige struktur, under hvilken nævnets opgaver foreslås varetaget, yderst begrænsende for nævnets mulighed for afgivelse af sagkyndige og adoptionsfaglige bemærkninger hertil. Sammenholdt med den begrænsede tid til afgivelse af høringsvar, er

nævnets bemærkninger overordnede og mere generelle, end hvad der kunne have været ønskværdigt i en for adoptionsområdet så vigtig sammenhæng.

Adoptionsnævnets aktuelle opbygning og betydningen af de enkelte kompetencer

Otte ud af Adoptionsnævnets 10 medlemmer skal ifølge den gældende forretningsorden repræsentere forskellige fagkundskaber.

To medlemmer er lægmedlemmer, hvilket blandt andet giver mulighed for at have nævnsmedlemmer med en adoptionsmæssig baggrund som f.eks. adopteret eller adoptivforælder.

Fire medlemmer har lægelig sagkundskab, pædiatri, intern medicin, psykiatri samt børne- og ungdomspsykiatri. Et medlem er psykolog, et medlem er socialrådgiver og to medlemmer er jurister, hvoraf formanden skal være lands- eller højesteretsdommer.

Den brede sammensætning af nævnet tjener den meget brede opgavevaretagelse, der findes i nævnet, og nedenstående oprensning af sagkundskabens konkrete anvendelse i nævnets opgaveløsning er ikke udtømmende.

Pædiaterens kompetencer er særligt nødvendige ved tilsynet med organisationernes matchninger i internationale sager samt ved vurderingen af børn frigivet til national bortadoption. Kompetencen sikrer dels myndighedsforpligtelser efter Haagerkonventionen, dels hensynet til de konkrete børn, hvis helbred, trivsel og udvikling tillægges selvstændig og individuel betydning i sagerne.

Intern medicin er blandt andet nødvendig ved vurderingen af, om ansøgernes helbred er til hinder for adoption samt ved matchning af børn med adoptanter ved nationale adoptioner, - en særdeles relevant kompetence på både det konkrete plan men også mht. udvikling af retningslinjer for kravene til kommende adoptivforældres helbredstilstand.

Den psykiatriske sagkundskab er som den medicinske blandt andet nødvendig ved vurderingen af ansøgers psykiske helbred og robusthed i forhold til at skulle varetage forældreskabet for et adoptivbarn.

Børne- og ungdomspsykiatrien er blandt andet nødvendig ved tilsynet med organisationernes matchninger i internationale sager samt ved vurderingen af ansøgers ressourcer, fx i de tilfælde ansøgerne allerede har et eller flere børn med en form for psykiatrisk diagnose eller særlige udviklingsspecifikke behov.

De psykologiske kompetencer er blandt andet nødvendige ved vurderingen af ansøgernes personlige ressourcer og forældreevne, ved tilsynet med organisationernes matchninger i in-

ternationale sager og helt generelt i forhold til de menneskelige og etiske problemstillinger, der gør sig gældende på det evigt dynamiske adoptionsområde.

Socialrådgiverens kompetencer, herunder det socialretlige perspektiv er blandt andet nødvendige ved matchning af børn med adoptanter ved nationale adoptioner og ved vurderingen af ansøgernes/familiernes ressourcer.

De juridiske kompetencer er gennemgående nødvendige som rettesnor for anvendelsen af samtlige øvrige kompetencer i sagsbehandlingen og afgivelsen af udtalelser m.v. i overensstemmelse med reglerne på området.

Når de enkelte medlemmer som altovervejende hovedregel alle deltager ved behandlingen af samtlige sager og opgaver, der behandles i nævnet, så opnår medlemmerne - i løbet af de 8 år et nævnsmedlem kan være beskikket - en erfaring og fagkundskab inden for adoptionsområdet, der er yderst kvalificerende ved løsningen af nævnets opgaver, herunder ved behandlingen af klagesagerne. Dette vidensgrundlag- og videnscenter, som nævnet reelt udgør, opnås således ikke alene på baggrund af forpligtelsen til at indsamle og bearbejde viden om adoption, men i høj grad også på baggrund af den strukturelle opbygning af nævnet, der skaber en unik generering og opbygning af viden.

Under henvisning til helhedsanalysens fokus også på skabelsen af et eventuelt og egentligt videnscenter på adoptionsområdet, som rummer bredere tilbud på området, bør det vidensgrundlag og den ekspertise, der gennem mange år er opbygget i regi af Adoptionsnævnet, som minimum bevares og udbygges, indtil eventuelle nye strukturer er afprøvet og implementeret.

Klagesagsbehandlingen

Det fremgår af analysen, at tilsynet kan samles hos Ankestyrelsens Familieretsafdeling, og at dette vil medføre, at nævnets opgaver i så fald vil være centreret omkring klagesagsbehandling over samrådets afgørelser om afslag på godkendelse som adoptant. Ministeriet foreslår, at man også rykker nævnsbehandlingen af klagesager over i ”Ankestyrelsens eksisterende nævnsstruktur”. Hvad dette nærmere indebærer, fremgår ikke klart af analysen.

Formålet med denne ændring er i analysen angivet som værende en forenkling af klagesagsstrukturen på adoptionsområdet, samt at behandling i en styrelse vil indebære en smidiggørelse af sagsbehandlingen til fordel for borgeren.

Nævnet har ingen bemærkninger til en eventuel forenkling af klagesagsstrukturen for så vidt, at niveauet for inddraget sagkundskab ved vurderingen af blandt andet mulige adoptanter ikke sænkes til ugunst for eventuelle fremtidige adoptionsforløb. Dette synes da også at ville være i strid med den ovenfor nævnte hensigt med analysen. Nævnet har på det fore-

liggende svært ved at se den smidiggørelse af sagsbehandlingen, ministeriet mener, at ændringen vil medføre – hvis ministeriet samtidig mener, at sagkundskabens medvirken på området skal bevares i samme omfang som i dag. Det bemærkes i den forbindelse, at sagsbehandlingstiden på klagesager til nævnet er væsentlig kortere end på andre områder under Ankestyrelsen og gennemsnitligt ca. 1 måned.

Som ministeriet også er opmærksomt på i analysen, er de faglige og sagkyndige kompetencer, som i dag findes i Adoptionsnævnet, fortsat nødvendige, uanset hvor opgaverne placeres, såfremt der er ønske om opretholdelse af samme kvalitet i de berørte opgaver.

Vi finder det i den forbindelse relevant at bemærke, at behandlingen af en sag i nævnet ikke foregår sådan, at en enkelt sagkyndig/sagkundskab reelt kan afgøre fx en klagesag. Sagerne løses ved drøftelser i nævnet og efterfølgende votering blandt alle medlemmer. Meget ofte er der et vist overlap i forhold til relevansen af forskellige sagkundskaber, og bredden i sagkundskab og perspektiver nuancerer sagsbehandlingen og bedømmelsen af de specifikke problemstillinger. Hertil kommer den adoptionsviden, alle medlemmerne besidder, som ligeså er meget aktuel ved drøftelserne, vurderingen samt det skøn, der ofte skal foretages i sagen.

Nævnet skal således understrege, at der vil være en risiko for, at sagerne ikke vil blive afgjort med samme kvalitet, hvis de aktuelle plenumdrøftelser erstattes af drøftelser blandt færre voterende medlemmer eller ad hoc repræsentation af enkelte sagkyndige adgangen ved siden af den juridiske kompetence.

I den forbindelse skal nævnet særligt understrege, at der i Adoptionsnævnet ikke alene findes de sagkyndige kompetencer, som de enkelte faglige nævnsmedlemmer repræsenterer, men også en bred og stor erfaring og viden om adoption, som medlemmerne har opnået netop qua den strukturelle opbygning, nævnet har aktuelt. Dette fundament af viden bringes ofte i spil i såvel klagesagsvurderingen som i nævnets generelle opgavevaretagelse, når der skal tages stilling til spørgsmål af etisk eller dilemmapræget karakter, hvilket er ganske karakteristisk for adoptionsområdet.

Adoptionsnævnet har noteret sig, at det fremgår af analysen, at en mulig overførsel af klagesagsbehandlingen til Ankestyrelsens eksisterende nævnsstruktur afhænger af, at nævnsbehandlingen rummer mulighed for at inddrage de relevante sagkyndige vurderinger i samme grad, som det i dag sker i Adoptionsnævnet. Der er ikke i analysen konkrete angivelser af, hvordan det opnås samtidig med den ovenfor nævnte smidighed ved sagsbehandlingen.

Nævnet er bekymret for, om ændringsforslaget indeholder sikkerhed for opretholdelse af samme sagkundskab samt særligt viden om adoption til løsning af også klagesagerne. Vi kan derfor på nuværende tidspunkt alene understrege vigtigheden heraf.

Omfanget af adoptionsfagkundskab og øvrig sagkundskab ved behandlingen af nævnets opgaver - det vil sige antallet af medlemmer, der deltager - samt kontinuiteten i deltagerne ved behandlingen af opgaverne - det vil sige, hvem der deltager - er naturligvis afgørende for, hvilken kvalitet der vil være i opgaveløsningen.

Begge dele kan besluttes begrænset, sådan at der er mindre sagkundskab og adoptionsviden i afgørelser, vurderinger og udtalelser mv. om adoption, hvilket muligvis kan smidiggøre sagsbehandlingen, dog næppe uden et tab af kvalitet for både de behandlede sager men på sigt også for fundamentet af viden.

I den forbindelse finder vi anledning til at bemærke, at der ved behandlingen af sager i samrådene er faste beskikkede medlemmer og 3 deltagere ved hvert møde. Ved overvejelser om formindskelse af kvalificeret sagkundskab på nævnets områder herunder ved klagesagsbehandling, må opmærksomheden henledes på, at øverste organ eller myndighed på området vel som absolut minimum ikke bør være mindre kvalificeret på adoptionsområdet end førstestansen.

Matchningskompetencen:

Det er kort bemærket i analysens sidste afsnit, at opgaven med at matche børn til nationale adoptioner i stedet vil kunne placeres ved den formidlende organisation i ”model 2” eller hos centralmyndigheden i ”model 1” og ”model 3”.

Som beskrevet i analysen, så forestår Adoptionsnævnet i dag matchningen af børn i sager om national adoption. Denne matchning foregår ved, at nævnets relevante fagkultskaber udnyttes til at vælge de adoptanter på den nationale venteliste, der findes bedst egnede til at adoptere det konkrete barn. Matchningen foregår således ved en faglig vurdering af de mulige adoptanter i forhold til det konkrete barn og ikke på baggrund af rækkefølgen på en venteliste som ved de internationale adoptioner.

Denne fagkundskab opnås på baggrund af de faglige kompetencer, som medlemmerne repræsenterer i nævnet samt den viden om adoptionsområdet medlemmerne besidder, herunder den store erfaring i vurderingen af mulige adoptanter, som bl.a. er opnået qua behandlingen af de godkendelsesager, som alle nævnets medlemmer deltager i ved samtlige nævnsmøder.

Ved bortadoption af børn født i Danmark findes normalt både oplysninger/viden om barnets forløb og om de biologiske forældre og deres ønsker til barnets opvækst. Det muliggør en

matchning, der er langt mere nuanceret end tilfældet vil være ved matchning ud fra en venteliste.

At et barn til adoption matches med de forældre, der vurderes bedst egnede til et forældreskab for netop det barn, er efter nævnets opfattelse en meget vigtig faktor ved opnåelsen af det bedst mulige adoptionsforløb til gavn for det adopterede barn og adoptanterne. Nævnet finder det således afgørende, at samme grad af sagkundskab bevares ved en eventuel ændring af matchningskompetencen.

Det fremgår alene af analysen, at matchningen kan overvejes placeret hos den adoptionsformidlende organisation eller ved centralmyndigheden. Det er således ikke beskrevet, hvordan en sådan konstruktion nærmere kunne tilrettelægges og ikke mindst, hvordan den for matchningen vigtige sagkundskab sikres opretholdt i samme grad, som ved det nuværende matchningssystem for nationale adoptioner.

Ud fra det i analysen beskrevne har nævnet derfor ikke mulighed for at komme med vores faglige vurdering af den eventuelle nærmere konstruktion.

Ud over de rent faglige bekymringer nævnet på det foreliggende grundlag har i forhold til overvejelserne om ændring af matchningskompetencerne, skal vi samtidig henlede opmærksomheden på fordelene ved, at særligt matchningskompetencen er placeret i et uafhængigt nævn med kun faglige og sagkyndige kriterier ved udvælgelsen af adoptanter til adoption af børn.

Nævnet har noteret sig, at det i et indledende afsnit af analysen er anført, at analysen ikke omhandler spørgsmål om national adoption, dog kan enkelte elementer i analysen have en afsmittende effekt.

Hvorledes børn ved nationale adoptioner matches med kommende forældre, og hvilke sagkundskaber, der er nødvendige til denne matchning, er efter nævnets opfattelse en meget vigtig faktor ved nationale adoptioner, der har stor betydning for opnåelsen af det bedst mulige adoptionsforløb.

Nævnet mener ikke, at der på det foreliggende grundlag bør ændres i proceduren og strukturen for matchning af forældre og børn ved nationale adoptioner. Vi finder ikke, at der på nuværende tidspunkt er opnået den nødvendige sikkerhed for, at den foreslåede ændring er

fagligt forsvarlig og er af den opfattelse, at den bedst mulige matchning er et yderst vigtigt element i opnåelse af det bedst mulige adoptionsforløb.

Måtte der eventuelt blive udarbejdet et mere fagligt fyldestgørende grundlag for en vurdering af mulige ændringer, vil Adoptionsnævnet meget gerne bibringe fagligt input hertil.

Nævnets generelle holdning

Adoptionsnævnet blev oprettet i 1976 som uafhængigt nævn. Baggrunden var et udvalgsarbejde fra Justitsministeriets adoptionsudvalg, der begyndte i 1969 og allerede havde afgivet betænkning nr. 624 i 1971 vedrørende ændring af den dagældende adoptionslov, inden udvalget i 1974 afgav sin anden betænkning - nr. 718, der konkret vedrørte kriterierne for godkendelse til adoptant samt overvejelser om eventuel etablering af et særligt ankenævn på adoptionsområdet.

Senere afgav samme udvalg yderligere to betænkninger vedrørende adoption.

På få linjer angivet i en embedsmandsrapport vedrørende hele det danske adoptionssystem foreslår ministeriet at nedlægge nævnet og overføre opgaverne andetsteds - vistnok primært for at forenkle og smidiggøre sagsbehandlingen og beder om blandt andet Adoptionsnævnets bemærkninger hertil. Adoptionsnævnet har ikke en politisk holdning til, om der skal være et Adoptionsnævn eller ej. Nævnet har alene faglige holdninger til området, herunder til hvordan tilstrækkelig sagkundskab, faglighed og kvalitet kan sikres ved opgaveløsningen på dette område.

Fordelen for et fagligt område ved et uafhængigt fagnævn er netop, at nævnet kun har et hensyn – det faglige.

Ud fra det foreliggende er Adoptionsnævnets overordnede faglige betragtning, at vi er bekymrede for, om sagkundskaben ved ændringer i overensstemmelse med ministeriets overvejelser kan opretholdes på vores område, men vi bemærker samtidig, at der efter vores opfattelse er meget lidt konkret at forholde sig fagligt til.

Skulle ministeriet vælge alligevel at gå videre med forslagene, afgiver nævnet meget gerne bemærkninger til eventuel yderligere konkretisering af forslagene.

Med venlig hilsen

Adoptionsnævnet

Thomas Lohse

Nævnshoved